

A klasszikus római rítus Kecskeméten

Első rész

Talmácsi tanár urat kérdeztem a hagyományos rítusról

- Mit értünk a klasszikus római rítus alatt?

Még a római katolikusok között is kevesen tudják, hogy jelenleg a latin rítusnak két formája létezik egymás mellett: a mindannyiunk által ismert ún. „rendes forma” és az ún. „rendkívüli forma”, amelyet régi vagy tridentinai rítusnak is szokás nevezni. Ez utóbbi a II. vatikáni zsinatot követő liturgikus reform következtében szinte teljesen elfelejtődött, mi már alig ismerjük, pedig nagyszüleink generációjának liturgikus életét még ez határozta meg. A hagyományos rítus 2007-ben került ismét az érdeklődés középpontjába, amikor XVI. Benedek pápa ismét lehetővé tette korlátozások nélküli használatát. A döntés indoklásában többek között az is szerepelt, hogy „kiderült, a fiatalok is fölfedezik ezt a liturgikus formát, vonzódnak hozzá, és benne találják meg a nekik megfelelő formát a szentséges Eucharisztia misztériumával való találkozáshoz.” Amikor tavaly nyáron néhányan úgy döntöttünk, hogy szeptembertől a piarista templomban ismét használatba vesszük ezt a liturgiát, cseppet sem holmi nosztalgizálás, hagyományőrző szándék vagy retro-feeling vezetett, hanem ráébredtünk, hogy a ráakódott portól megtisztított hagyományos formákban milyen lelkeségi kincsek rejlenek.

- Érthető a hívek számára a latin mise?

Sokan – tévesen – latin misének is nevezik a klasszikus liturgiát, és ettől meg is ijednek, gondolván, hogy számukra érthetetlen. Pedig aki már részt vett régi rítusú misén, az tapasztalhatta, hogy a hívekre tartozó latin szöveg minimális, ezt a hívek kezébe adjuk, illetve kivetítjük, ezért már néhány alkalom után meg lehet tanulni, és olyannyira „magyarrá” válnak számunkra, mint az 'alleluja' vagy 'amen' szavak. Cserébe viszont megkapjuk a latin mint holt és szent nyelv korokat és földrészeket összekötő egyetemességét, hétköznapiakból kiemelkedő misztikusságát. Arra is felhív minket, hogy ne elégedjünk meg a felületes „megértés” látszatával, hanem újabb és újabb erőfeszítéseket tegyünk a szövegben való elmélyülésre.

- Feltűnő, hogy a régi mise milyen gazdag szimbólumokban.

Minden szónál beszédesebbek az erőteljes szimbólumok: a hagyományos rítus gesztusai szinte avantgárd brutalitással emelik ki az oltáron megjelenő Legszentebbet: gondoljunk például az asszisztencia sok térdhajtására és mély meghajlására, vagy a papnak az átváltoztatás után a Szent Színek iránti tiszteletből a purifikációig összezárt ujjaira, a térden és nyelvre történő áldozásra.

- Minden gesztus pontosan megkoreografáltak tűnik.

Némelyek nagyon merevnek, túlszabályozottnak érzik a pap és az asszisztencia mozdulatait. Az emögött rejlő lelkiség ismeretében azonban nem meglepő e fegyelmezettség. A hagyományos rítus nagyon következetesen törekszik az objektivitásra. A pap Krisztusként lép az oltárhoz, saját személyiségét mintegy a sekrestyében hagyja, amikor liturgikus ruhákat vesz fel és Krisztusba öltözik. Levét minden egyénit, ami a Krisztussal való azonosulását akadályozná. Az oltárnál csak a misekönyvben szereplő, az Egyház által ajkára adott szavakat mondja. Hogy a papnak csak a mennyei misztériumokkal kelljen foglalkoznia, az asszisztencia szinte kínos akkurátussággal segíti. A ministránsok pontosan megkoreografált mozdulatsora szinte liturgikus tánc. Az oltárkereszt és a pap körül zajló „csillagmozgásuk” mintegy az isteni rendet testesíti meg, a tökéletesen Szépet udvarolja körül: mennyei istendicsőítést végez – ezért lesz a liturgia „az elképzelhető legszebb dolog a mennyország innenső oldalán”. Mégsem válik öncélú szépségkultusszá: a pap, az asszisztencia és a hívek egy irányba fordulása erőteljes jelként mutatja, kinek szól az ima és az áldozat, kinek a megérkeztét várjuk, „amíg el nem jön”. Így válik a liturgia előképpé, amely túlmutat önmagán.

- Mindez rengeteg előkészületet igényel. Zeneileg is különlegesek ezek a misék?

Nagyon nagy hangsúlyt fektetünk a szép és igényes zenére is. A havi rendszerességű nagymisék énekes formában (missa cantata) zajlanak, alig található bennük prózai rész. A magas színvonalú egyházzene a piarista templomban már hosszú éves hagyományai vannak, a liturgikus kórus – amely rendszeresen szolgál a régi rítusú misén is – példamutatóan ápolja a gregoriánt. Ez a mértéktartó, diszkrét, mégis eleven és erővel bíró zene kiváltképp illik a szemlélődő liturgiához. A mise állandó részei latinul hangzanak el, a változó részekben magyar gregorián tételek és közismert népénekek kapnak helyet.

- Mennyire elterjedt hazánkban a hagyományos rítus?

Magyarországon nagyon kevés helyen van jelen a klasszikus rítus, talán egy kézen meg lehet számolni. Ezért annál jobban értékelendő, hogy Kecskeméten vannak ilyen misék, és ez a „liturgikus mozgalom” a Piarista Iskola holdudvarában jött létre. Van egy honlapunk is, amely részletes tájékoztatást szeretne nyújtani minden érdeklődő számára: www.missakecsekemetiensis.org

- Mit tegyen az, aki mindezek után kedvet érez magában az oltárszolgálathoz?

Diákjainkat szeretettel várjuk a ministránsok közé. A klasszikus rítusban végzett ministrálás nem egyszerű feladat: nagyon meg kell dolgozni azért, hogy az ember a Szent Misztériumok közelébe juthasson. Akik Isten hívására ezt mégis vállalják, azok viszont „százannyit kapnak vissza”.

Készítette: Gyulai Péter 11.A

Második rész

Vallomások – Mit jelent számomra a klasszikus rítus?

Csuja Gergő 12.A: „A tridenti rítus, vagy más néven a hagyományos római mise jelentős szerepet tölt be az Egyház liturgikus történelmében. Ez a különleges, mély misztériummal áthatott liturgikus forma napjainkban is nagy tiszteletnek örvend. Ha nem is túl sok, de jelentős számú követője, tisztelője van most is ennek az előző századokban oly nagy áhítattal ápolt és végzett hagyományos rítusú szentmisének. Rengeteg értéket és kincset rejt ezen Sancta Missa, amelynek kincsestárából az Egyház ma is rengeteg kegyelmet meríthet. Kecskeméti körünk tagjait is ezen végtelen gazdagsággal rendelkező Szent Áldozatbemutatás mély lelkesége vezette arra az elhatározásra, hogy mi is vállalkozunk az ősi rítus szent hagyományainak ápolására és továbbadására. Szolgálatunk üzenete, hogy a tridenti rítus jelenléte ma is nélkülözhetetlen az Egyház életében.”

Gyulai Péter 11.A: „A régi rítusú szentmiséről a plébánosomtól hallottam először, aki nagyon sokat mesélt róla. De csak a papi vonatkozásait mondta el. Idén szeptemberben olvastam az iskola hirdetései között, hogy Galaczi Tibor piarista atya és Talmácsi József tanár úr vezetésével felelevenítik a rendkívüli formában bemutatott szentmisét. Mivel felkeltette az érdeklődésemet, először mint hívő mentem el a szentmisére, de most már teljes jogú tagja vagyok az asszisztenciának. A legelső régi rítusban bemutatott szentmisére minden előzetes ismeret nélkül mentem be, és legjobban az keltette fel a figyelmemet, hogy több olyan pillanat van, amikor akár a pap akár a hívő magába tud fordulni és CSÖNDBEN tud imádkozni. Ezt átérezve magamba tudtam fordulni, és csendben olyan magánimákat tudtam megfogalmazni, amelyeket eddig nem, mert nem adódott olyan pillanat, amikor egyedül csak Istenre tudjak figyelni. Ajánlom mindenkinek, hogy legalább egyszer vegyen részt tridenti rítusban bemutatott szentmisén és meg fogja látni és legfőképpen tapasztalni, hogy mennyi kegyelmi gazdagság rejlik benne.”